

บทบาทผู้นำและการผสมผสานทางวัฒนธรรม
: ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี

นางสาวดวงกมล วรรณโทัย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-338-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LEADERSHIP ROLES AND CULTURAL ASSIMILATION
: A CASE STUDY OF KAREN COMMUNITY IN RATCHABURI PROVINCE

Miss Duangkamon Wattanotai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-636-338-7

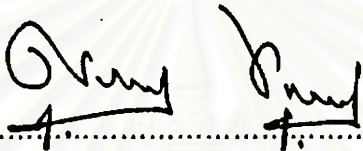
หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทผู้นำและการผสมผสานทางวัฒนธรรม:ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยง
ในจังหวัดราชบุรี

โดย นางสาวดวงกมล วรรณโนทัย

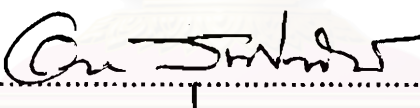
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

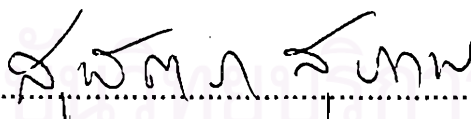
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ

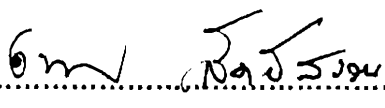
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ขุดิวงค์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารง สุทธาศาสน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วรรณโก วรรณโทัย : บทบาทผู้นำและการผสมผสานทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีชุมชน
กะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี (LEADERSHIP ROLES AND CULTURAL ASSIMILATION :
A CASE STUDY OF KAREN COMMUNITY IN RATCHABURI PROVINCE)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.สุพัตรา สุภาพ, 223 หน้า. ISBN 974-636-338-7.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำที่มีต่อการรักษาเอกลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมของชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี โดยใช้กรอบทฤษฎี มโนภาพวัฒนธรรม การติดต่อทาง
วัฒนธรรม การผสมผสานทางวัฒนธรรม ชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และผู้นำ การวิจัยนี้
ใช้เทคนิคการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ และ
การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

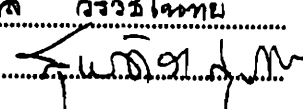
การวิจัยเรื่องนี้มีสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. ผู้นำทางการเมืองช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
2. ผู้นำทางศาสนาช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
3. ผู้นำทางการศึกษาช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
4. ผู้นำทางเศรษฐกิจช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
5. ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานทุกข้อ ยกเว้นข้อ 4 และข้อ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา สังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติกร จงงามผล วรรณโทัย
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

** C830492 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEY WORD: ROLE / LEADERSHIP / CULTURAL ASSIMILATION / KAREN / RATCHABURI
DUANGKAMON WATTANOTAI : LEADERSHIP ROLES AND CULTURAL
ASSIMILATION : A CASE STUDY OF KAREN COMMUNITY IN RATCHABURI
PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUPATRA SUPHARB,
223 pp. ISBN 974-636-338-7.

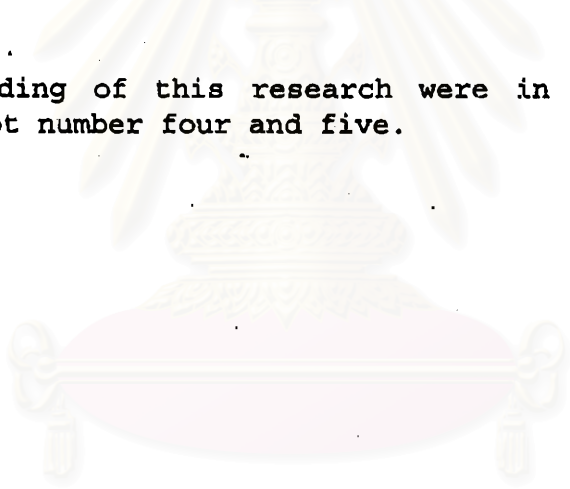
The purpose of this research was to study leadership roles impact to keep cultural identity of Karen community in Ratchaburi province by using theoretical culture, acculturation, assimilation, community, culture change and leadership. This research used anthropological research techniques such as participant observation, key-informant interviews and in-dept interview.

The hypotheses of this research were as follow :

1. Political leaders helped to keep cultural identity.
2. Religious leaders helped to keep cultural identity.
3. Educational leaders helped to keep cultural identity.
4. Economic leaders helped to keep cultural identity.
5. Artistic and recreation leaders helped to keep cultural

identity.

The finding of this research were in accordance with every hypotheses except number four and five.

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา.....สังคมวิทยา

ปีการศึกษา.....2539

ลายมือชื่อนิติ.....นางงามล. จรรจนิตย

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สุนิตา ปณ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่านอย่างดียิ่ง ท่านแรกคือ รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ (อดีตหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ช่วยแนะนำในเนื้อหาและการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ท่านที่สอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารง สุทธาศาสน์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ ท่านที่สาม รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน (หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปัจจุบัน) กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบ โดยช่วยให้คำแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นอย่างใกล้ชิดและตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะด้วยความเสียสละอย่างเต็มใจมาโดยตลอดงานวิจัยนี้จึงสำเร็จลงได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและขอจารึกพระคุณไว้ตลอดไป

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และขอขอบคุณพันเอกไพรัช ยุคตรีระ และร้อยตรีสมเกียรติ เขียววัฒนา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการหาข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านหนองตาตั้ง ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้การช่วยเหลือในด้านกำลังทรัพย์และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา ถ้าแม่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีส่วนคืออยู่บ้างขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ส่วนบกพร่องที่จะมีผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ดวงกมล วรรณโนทัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.5 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
1.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
1.7 สมมติฐานในการวิจัย.....	27
1.8 นิยามศัพท์.....	28
1.9 ระเบียบวิธีวิจัย.....	30
2 ประวัติความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยง.....	33
2.1 ชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี.....	34
2.2 ชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง.....	35
2.3 วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง.....	37
2.4 ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยง.....	50
2.5 ประเพณีพิธีกรรมในรอบ 1 ปี ของชาวกะเหรี่ยง.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

3	ลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน.....	93
	3.1 จังหวัดราชบุรี.....	93
	3.2 อำเภอสวนผึ้ง.....	99
	3.3 ประวัติหมู่บ้านหนองตาดั้ง.....	103
4	ลักษณะทางประชากรและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านหนองตาดั้ง.....	111
	4.1 ประชากรและครอบครัว.....	111
	4.2 การเมืองและการปกครอง.....	114
	4.3 การศึกษา.....	115
	4.4 เศรษฐกิจ.....	116
	4.5 ศาสนาและประเพณี.....	118
	4.6 อนามัยและสาธารณสุข.....	119
	4.7 ศิลปะและนันทนาการ.....	121
	4.8 ภาษาและการสื่อสาร.....	123
5	สถาบันทางสังคมและผู้นำในหมู่บ้านหนองตาดั้ง.....	126
	5.1 สถาบันการเมืองการปกครอง.....	126
	5.2 สถาบันศาสนา.....	127
	5.3 สถาบันการศึกษา.....	128
	5.4 สถาบันทางเศรษฐกิจ.....	129
	5.5 สถาบันศิลปะและนันทนาการ.....	129
	5.6 ประวัติชีวิตของผู้นำด้านต่าง ๆ.....	130

สารบัญ (ต่อ)

ณ
หน้า

บทที่

6	ผลการวิจัย.....	185
	6.1 สมมติฐานข้อ 1.....	185
	6.2 สมมติฐานข้อ 2.....	190
	6.3 สมมติฐานข้อ 3.....	194
	6.4 สมมติฐานข้อ 4.....	198
	6.5 สมมติฐานข้อ 5.....	202
7	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	208
	7.1 ปัญหาในการวิจัย.....	210
	7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	210
	รายการอ้างอิง.....	212
	ภาคผนวก.....	217
	ประวัติผู้เขียน.....	223

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่	สารบัญญัตินี้	หน้า
1	สรุปประเพณีพิธีกรรมในรอบ 1 ปีของชาวกะเหรี่ยง.....	91
2	แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดราชบุรี.....	98
3	แสดงอายุและเพศของประชากร.....	105
4	อัตราร้อยละของประชากรจำแนกตามเพศ.....	111
5	อัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	112
6	อัตราส่วนของการจดทะเบียนสมรส.....	112
7	อัตราส่วนของความคิดในเรื่องการคุมกำเนิด.....	113
8	อัตราส่วนของความคิดเรื่องวิธีการหย่าร้าง.....	113
9	อัตราส่วนของการรู้ที่ตั้งของที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน.....	114
10	อัตราส่วนของการรู้จักที่ตั้งที่ทำการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน.....	115
11	อัตราส่วนของการอ่านและเขียนหนังสือ.....	115
12	อัตราส่วนของความคิดในการส่งบุตรไปเรียนต่อหลังจากเรียนชั้นสูงสุด ของโรงเรียนในหมู่บ้าน.....	115
13	อัตราส่วนของการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหลังจบการศึกษา.....	115
14	อัตราส่วนของอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง.....	116
15	อัตราส่วนของรายได้ต่อปีของครอบครัว.....	116
16	อัตราส่วนของความคิดจะไปประกอบอาชีพอื่น.....	117
17	อัตราส่วนของการครอบครองเครื่องอุปโภคบริโภค บางประเภทของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง.....	118
18	อัตราส่วนของการเข้าร่วมงานประเพณี.....	118
19	อัตราส่วนของลักษณะการเข้าร่วมงานประเพณีของชาวบ้าน.....	119
20	อัตราส่วนของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย.....	119
21	อัตราส่วนของการซื้ออาหารรับประทานอาหารเอง.....	120

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
22 อัตราส่วนของการรับข่าวสารความรู้ทางอนามัยหรือสาธารณสุขที่เคย ได้จากทางราชการ.....	120
23 อัตราส่วนของประเภทของความรู้ทางอนามัย หรือสาธารณสุขที่เคยได้รับ จากทางราชการ.....	121
24 อัตราส่วนของวิธีการพักผ่อนของชาวบ้าน.....	121
25 อัตราส่วนของชาวบ้านที่เคยไปดูการละเล่นหรือมหรสพ.....	122
26 อัตราส่วนของการใช้เวลาว่างของชาวบ้าน.....	122
27 อัตราส่วนของการอ่านหนังสือพิมพ์.....	123
28 อัตราส่วนของการฟังวิทยุ.....	123
29 อัตราส่วนของภาษาที่ใช้ในบ้าน.....	124
30 อัตราส่วนของภาษาที่ใช้นอกบ้าน.....	124
31 อัตราส่วนของคนส่วนใหญ่ในบ้านใช้ภาษา.....	125
32 ผู้นำทางการเมืองกับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	186
33 อัตราส่วนของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้นำทางการเมือง (7 คน).....	187
34 ผู้นำทางศาสนากับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	191
35 อัตราส่วนของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้นำทางศาสนา (4 คน).....	192
36 ผู้นำทางการศึกษากับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	195
37 อัตราส่วนของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้นำทางการศึกษา (3 คน).....	196
38 ผู้นำทางเศรษฐกิจกับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	199
39 อัตราส่วนของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้นำทางเศรษฐกิจ (3 คน).....	200
40 ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการกับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	203

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

41 อัตราส่วนของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้นำทางศิลปะ
และนันทนาการ (4 คน)..... 204

42 สรุปรเปรียบเทียบการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้นำแต่ละด้าน..... 206

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 การทอผ้าถุงตามกรรมวิธีของชาวกะเหรี่ยง.....	39
2 การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยง (ยังขาดผ้าโพกศีรษะ).....	39
3 การแต่งกายของหนุ่มสาวกะเหรี่ยง.....	39
4 การแต่งกายของผู้หญิงสาวหรือเด็กหญิง.....	40
5 การทอผ้าพื้นเมืองของชาวกะเหรี่ยง.....	43
6 การจักสานไม้ไผ่ศิลปะชาวกะเหรี่ยง.....	43
7 บ้านไคบ้านกะเหรี่ยง.....	46
8 สภาพบ้านกะเหรี่ยงมีชานไว้ที่นั่งพักและรับแขก.....	46
9 การถอนกล้าข้าวเพื่อนำไปปักดำ.....	49
10 โรงนวดข้าวของชาวกะเหรี่ยง.....	49
11 ผู้ช้าวที่อยู่คู่กับบ้านเหมือนชานนาไทย.....	49
12 การเล่นสะบ้า.....	69
13 การแช่ข้าวเหนียวแล้วนำมาห่อด้วยใบตอง.....	73
14 ข้าวเหนียวที่ห่อและต้มแล้วพร้อมน้ำจิ้ม.....	73
15 คนตรีที่ใช้ประกอบในการร้องรำของชาวกะเหรี่ยง.....	77
16 การรำของชาวกะเหรี่ยงในโอกาสเทศกาลต่าง ๆ.....	77
17 รำกระทบไม้.....	78
18 ประเพณีกินข้าวห่อ.....	78
19 การเจรจาระหว่างผู้ใหญ่ในพิธีแต่งงาน.....	83
20 การนำข้าวมาเหยียบให้แตกของฝ่ายหญิงในพิธีแต่งงาน.....	86
21 การต้อนรับเจ้าบ่าวและการป้อนข้าวปลาอาหาร.....	87
22 แผนที่จังหวัดราชบุรี.....	94
23 แผนที่อำเภอสวนผึ้ง.....	100
24 สภาพบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไป.....	106
25 ผู้นำทางการเมือง - นายสมบัติ วรทธิกรกุล.....	132

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่	ท หน้า
26 ผู้นำทางการเมือง - กำนันจิบ จะนุ้.....	135
27 ผู้นำทางการเมือง - นายโจ ละแม.....	138
28 ผู้นำทางการเมือง - นายศิริ ตาบง.....	140
29 ผู้นำทางการเมือง - นายบัน แยมพรหม.....	143
30 ผู้นำทางการเมือง - ผู้ใหญ่เสริม นวลเขียว.....	146
31 ผู้นำทางการเมือง - นายเม็ค เค็มบิง.....	149
32 ผู้นำทางศาสนา - นายสันติ จอฉะ.....	151
33 ผู้นำทางศาสนา - นายทองสุข เล่งกู.....	153
34 ผู้นำทางศาสนา - นายสว่าง จอริ.....	156
35 ผู้นำทางศาสนา - นายบุญซ่ง กุ้งลิ่ง.....	158
36 ผู้นำทางการศึกษา - นางพวน กันชะวัง.....	161
37 ผู้นำทางการศึกษา - นางสุตรทอง คำพูด.....	163
38 ผู้นำทางการศึกษา - นายมิตร ทุมบะ.....	166
39 ผู้นำทางเศรษฐกิจ - นายจรัญ แยมพรหม.....	169
40 ผู้นำทางเศรษฐกิจ - นางน้ำเงิน วังเวง.....	172
41 ผู้นำทางเศรษฐกิจ - นางวันดี เทมี.....	175
42 ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการ - นายจอกิ บุญคุณ.....	177
43 ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการ - นายแ่ง คำพูด.....	179
44 ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการ - นายจราวะ ดีเหะ.....	181
45 ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการ - นายดาบี จอนุ้.....	183